

Kontinuirana edukacija stomatologa – koncepcija i realizacija

Vladimir Lapter

dekan Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Stomatološki studij je takve naravi, da znanje stečeno u dodiplomi nipošto nije definitivno. Neminovno je da se ono u toku praktičnog rada dopunjava novim spoznajama do kojih je došla stomatološka nauka i praksa. Ako se pođe sa stanovišta, da se – osim izuzetaka – naučne spoznaje svakih nekoliko godina već mogu smatrati zastarjelima, onda bi i obnova, odnosno dopuna praktičnih saznanja, koja se temelje na naučnim spoznajama, morala biti tako vremenski prilagođena, kako bi se pacijentima mogla pružiti adekvatna i suvremena zdravstvena stomatološka zaštita.

Slijedeći tu misao i koncepciju, jedna je od obaveza edukativnih ustanova, pa tako i onih stomatološkog usmjerenja, a prije svega fakulteta, da pruže takvo dopunsko obrazovanje. S druge strane, i dio teksta Zakona o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju tretira tu materiju i obavezuje.

Uvodno bi, i prije analize i komentara ovih činjenica, valjalo napomenuti, da su različiti vidovi postdiplomskih usavršavanja i do sada postojali i bili realizirani, kako od strane Fakulteta, tako i od strane stručnih udruženja. Premda se s tim oblicima izobrazbe i dalje namjerava nastaviti, ipak se je ukazala potreba sistemskog rješenja tog nadasve važnog pitanja, pa je tako Stomatološki fakultet preuzeo obavezu da realizira kontinuirani studij.

Vidovi, u kojima se do sada ta postdiplomska aktivnost odvijala, bili su, osim organiziranog postdiplomskog studija u trajanju od 4 semestra, povremeni postdiplomski tečajevi, dani »Medicine i tehnike« sastanci Stomatološke sekcije Zbora liječnika Hrvatske, popratne manifestacije prigodom obilježavanja Dana fakulteta, simpoziji, kongresi, a u novije vrijeme i susreti stomatologa Hrvatske i Štajerske. Te je skupove organizirao ili Stomatološki fakultet, ili koja od stručnih sekcija Zbora liječnika Hrvatske, ili pak, vrlo često, zajednički. Ovisno o vrsti i sadržajima, takvi skupovi bili su namijenjeni ili praktičaru, ili pak specijalistima iz pojedine stomatološke discipline. Koji puta su bili koncipirani monotematski, koji puta politematski, monodisciplinarno ili multidisciplinarno.

Povremeno, ali znatno rjeđe, organizirani su i skupovi za ostale sudionike timova, medicinske sestre i zubne tehničare, pa i za službenike u administraciji. Osim skupova čija je organizacija bila povezana uz Zagreb, bilo

je i takvih, koji su organizirani u drugim većim ili manjim mjestima Hrvatske, te se na taj način davao i dodatni impuls razvoju stomatološke službe u tim sredinama. Bilo je i intersekcijskih sastanaka, uglavnom sa kolegama iz susjedne Slovenije. Premda su neki od takvih skupova organizirani u pravilnijim vremenskim razmacima, ipak je pretežni dio organiziran sporadički, dok kontinuirane edukacije nije bilo. Dodatna potreba za njom nameće se i iz razloga, što većina stomatoloških radilišta ne raspolaže sa stručnom i znanstvenom literaturom, a ukoliko ipak takve izvore informacija imaju radilišta ili pojedinci, onda je to na našem jeziku. Međutim, za obuhvatnije praćenje dostignuća suvremene stomatologije, neminovna je i literatura na stranim jezicima, s kojom rijetko koje radilište raspolaže.

S obzirom na sve te okolnosti, pred otprilike dvije i pol godine, započele su pripreme za realizaciju kontinuirane edukacije u organizaciji Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U toku tog razdoblja razrađena je načelna koncepcija, no zapinjalo je na pretećim organizacionim i administrativnofinancijskim detaljima.

U prvoj ideji, kojoj ćemo se možda i vratiti, smatrali smo da bi tu vrstu izobrazbe tako ostvarivali, da bi je osim u Zagrebu, obavljali u još tri republička centra: Rijeci, Splitu i Osijeku, i da bi dogovorno u provedbu uključili odabrane kolege iz tih sredina, koji za taj vid djelatnosti imaju interes i kvalifikaciju. Na taj način bi sigurno doprinijeli daljnjem jačanju tih centara, a za sudionike učinili takvu realizaciju praktičnijom. No kako se je u razradi takvog postupka naišlo na brojne teškoće, a vrijeme je prolazilo, odlučili smo, da barem u fazi uhodavanja tih aktivnosti, tečajevi budu u Zagrebu. To je organizatoru svakako jednostavnije, jer raspolaže s većim izvedbenim kapacitetima i opremom, a može angažirati i veći broj akademskog sastava Fakulteta.

Novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti donio je neke elemente, koje je trebalo ugraditi u takvu koncepciju, te je to dodatni razlog kašnjenja u njenom izvođenju. Taj Zakon, u čijoj je početnoj realizaciji bilo priličnih teškoća, predviđa, da se ova domena organizira i provodi na načelu jedinstva medicine u sistemu zdravstvene djelatnosti, i da se u tom pristupu primjenjuju mjere primarne, polikliničko-konzilijarne i stacionarne zdravstvene zaštite. Podjela rada između ta tri stupnja vrši se o opsegu poslova, o složenosti medicinskih postupaka, te o specifičnostima pojedinih područja u skladu s planom i programom mjera zdravstvene zaštite. Zakon u svom 216.-om članu upućuje na okolnost da »zdravstveni radnici imaju pravo i obavezu na stalno obrazovanje i usavršavanje prema potrebama rada«. O načinu kako to provesti, zakonska materija daje osnovu kad navodi: »Radnici u organizaciji udruženog rada zdravstva osiguravaju uvjete za obrazovanje radnika u zdravstvu i rad uz obrazovanje, u trajanju i razdobljima utvrđenim planom stručnog usavršavanja radnika, te u tu svrhu uspostavljaju odnose s odgovarajućim organizacijama udruženog rada usmjerenog obrazovanja«.

Zakonska materija dakle ne samo da takve mogućnosti predviđa, nego pojedince i organizacije obavezuje, a na partnerima je da konkretne oblike te suradnje definiraju i međusobno dogovore, i da se obavežu da će ih realizirati na dogovoreni način. S obzirom na ulogu koja je namijenjena pri-

marnoj zdravstvenoj zaštiti, kao i na okolnost da su njezini izvršioци u prvom kontaktu sa pacijentima, prevalira i njen opseg, kao i broj sudionika u odnosu na druga dvastupnja. Stoga nam je polazište, da u toku permanentnog obrazovanja zdravstvenih radnika stomatološkog usmjerenja podesimo sadržaje tako, da budu koncipirani upravo za timove koji u toj zaštiti sudjeluju. Prema sadašnjoj koncepciji, uz ova temeljna postdiplomska saznanja, zainteresirani će dodatne sadržaje i dalje dobivati putem skupova organiziranih od strane stručnih sekcija odnosno udruženja.

Prema koncepciji novog Zakona, osim liječnika, pa prema tome i liječnika stomatologa, koji trebaju obavljati prevenciju i liječenje oboljenja iz svog područja, i građani i radni ljudi su dužni čuvati svoje zdravlje i zdravlje osoba o kojima se obavezno brinu, pridržavajući se preporuka, uputa i savjeta zdravstvenih radnika, kako bi se ostvario željeni efekt.

Da bi se u okviru primarne zdravstvene stomatološke zaštite mogla pružiti adekvatna, efikasna i racionalna zdravstvena zaštita, neminovno je da se i sudionici u njoj adekvatno educiraju i u toku školovanja u temeljnim obrazovnim ustanovama i u toku postdiplomskih dodatnih sadržaja. Fakultetu, kao najvišoj edukacijskoj ustanovi, predstoji prema tome zadatak, da prema takvim novim koncepcijama na taj način izobrazí svog studenta, da bude u stanju zadovoljiti uslovima i potrebama, koje se pred njega budu postavljale kod realizacije stečenih znanja na budućem radnom mjestu. U tom smislu stručna tijela na pojedinim fakultetima, pa i na interfakultetskoj razini, rade na promjeni odnosno dopuni nastavnih planova i programa, da bi se tom cilju udovoljilo.

Iz opisanih razloga smo i ovaj prvi tečaj za permanentno obrazovanje u stomatologiji koncipirali na način, da smo za stomatologe predvidjeli da im se teoretski i praktički pruže nova saznanja iz područja oralne kirurgije, dječje i preventivne stomatologije, ortodontije, mobilne i fiksne protetike, dentalne i oralne patologije, te parodontologije, dakle iz temeljnih stomatoloških disciplina. Sadržaj će biti na taj način realiziran, da se u mogućoj mjeri iznesu ona dostignuća koja su za primarnu zdravstvenu zaštitu od posebnog interesa, odnosno ona saznanja, koja zadnjih godina predstavljaju novost u pristupu pacijentu. O tome, što je to novost, nije moguće dati jednoobrazni odgovor, jer je to očito različito za one kolege, koji su diplomirali pred godinu dana i za one koji su diplomirali pred 5, 10 ili više godina. Prema tome, nije bilo jednostavno, niti će se to u ovom momentu realizirati, da cjelokupna materija bude jednako interesantna za sve sudionike. Jedno iz razloga, što je sastav sudionika, s obzirom na vrijeme od završetka studija no ovog tečaja, vrlo različit, a s druge strane stoga, što se većina sudionika u rutinskom radu pretežno ipak više orijentira na jednu od osnovnih stomatoloških disciplina, a i to različito. To je ujedno i razlog, zbog čega smo u prvom pristupu te vrste, koji u ovom ili možda revidiranom obliku želimo redovito nastavljati, pokrili sva osnovna stomatološka područja. Istovremeno smo, međutim, potencijalnim učesnicima uputili ankete, iz kojih – kao i iz diskusija na kraju svakog segmenta ovog tečaja i iz neposrednog kontakta sa sudionicima – želimo doznati, koje bi još sadržaje valjalo uključiti, te u kojem se smislu eventualno korigirati prilikom organizacije slijedećih tečajeva

takve vrste. Iskustvo sa ovog tečaja i analiza njegovog uspjeha od strane novoformirane komisije za trajnu edukaciju pri Znanstveno-nastavnom vijeću Stomatološkog fakulteta, pomoći će nam da dođemo do važnih pokazatelja, koji će nam biti smjernica za budući pristup.

Već smo i sada svjesni činjenice, da smo neke naše osnovne djelatnosti suviše skromno dimenzionirali s obzirom na njihovu praktičnu prisutnost u ordinacijama primarne zdravstvene zaštite. Zbog čega smo to u ovom trenutku tako učinili bilo je u prethodnom tekstu komentirano. Isto smo tako svjesni činjenice, da smo za ostale sudionike u stomatološkom timu, medicinske sestre i zubne tehničare, ovaj puta rezervirali skromnije sadržaje. Razlog je isključivo organizacijske prirode, i za drugi susret ćemo nastojati pronaći bolja rješenja. Isto tako, ovom prilikom nemamo sadržaje koji bi mogli biti od neposrednog interesa za rendgen-tehničare, administraciju, kao i druge neke prateće strukture, koje direktno ili indirektno sudjeluju u izvođenju primarne stomatološke zaštite.

Organizacijom ovog prvog tečaja za permanentno obrazovanje, Fakultet, uz organizirani dodiplomski i postdiplomski studij, provođenje specijalizacije iz pet stomatoloških disciplina, kao i druge aktivnosti iz područja nastave, znanosti i zdravstva, otvara jedan novi vid djelatnosti, u kojem se također želi afirmirati i steći iskustva, kako bi i na tom području dao svoj doprinos u realizaciji suvremene stomatologije u našoj republici, a možda i šire. Uspijemo li u takvim nastojanjima, a to dobrim dijelom ovisi o izvodiocima i o aktivnom sudjelovanju sudionika, smatram da će veliki trud koji smo uložili ispuniti svoju svrhu.